

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK FİNAL SINAVI

Detaylı Cevap Anahtarı ve Puanlama Rehberi

4 Olay - 20 Soru - 100 Puan

Genel Değerlendirme İlkeleri

- Her cevapta önce yabancılık unsuru ve olay tarihi belirlenmelidir. Tarih, özellikle yatırım yoluyla vatandaşlıkta uygulanacak parasal eşik ve yabancılar hukukunda başvuru/itiraz süreleri bakımından belirleyicidir.
- Öğrenciden yalnızca madde numarası değil, nitelendirme beklenmektedir: vatandaşlıkta kazanma/kayıp türü; devlet bağışıklığında jure gestionis-jure imperii; marka olayında sözleşmesel uyuşmazlık-sicil/ihlâl ayrımı; yabancılar hukukunda sınır dışı-idari gözetim-geri göndermeme ayrımı.
- Açık mevzuat sınavında yüksek puan, ilgili hükmü olayın olgularına bağlayan ve istisnayı ayrıca tartışan cevaba verilmelidir. Mevzuat metnini kopyalamak tek başına tam puan getirmez.
- Aşağıdaki rubrikler 5 puanlık her soruyu ayrıntılandırır. Öğrencinin aynı sonucu farklı fakat hukuken tutarlı gerekçeyle savunması halinde puan verilebilir; ancak sonuç ile gerekçe arasında kopukluk varsa puan kırılmalıdır.

Temel Mevzuat ve Kaynak Hatırlatması

- **Vatandaşlık:** 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m.5-8, m.10-12, m.15-16, m.19-20, m.25, m.29, m.31-32; Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.20 ve m.27-31.
- **Milletlerarası usul:** MÖHUK m.23, m.24, m.28, m.30, m.32, m.40, m.47-49, m.50-59; HMK m.389-390; 1954 Lahey Hukuk Usulüne Dair Sözleşme.
- **Sınai mülkiyet:** 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu m.25, m.156, m.159 ve ilgili marka hükümleri.
- **Yabancılar hukuku:** 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu m.4, m.53-57/A ve uluslararası koruma hükümleri; AIHS m.3 ve m.8; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m.3.
- **Not:** Cevaplarda aynı hukuki sonuca farklı, fakat tutarlı ve mevzuata dayalı gerekçeyle ulaşan öğrenciye puan verilebilir. Ancak olayda sorulmayan genel teorik açıklamalar, somut olaya bağlanmadıkça sınırlı puan getirmelidir.

OLAY 1 - Yatırım Yoluyla Vatandaşlık, İptal ve Aile Bireyleri

Soru 1.1 - Yatırım eşiği, olay tarihi ve gerçek değer denetimi

Kısa cevap: Kerim'in başvurusu 2021 yılında yapıldığı için taşınmaz bakımından 400.000 ABD Doları değil, o tarihteki 250.000 ABD Doları eşiği esas alınmalıdır. Ancak gerçek piyasa değeri 235.000 ABD Doları ise, tapu veya değerlendirme evrakında 265.000 ABD Doları yazması şartın maddi olarak gerçekleştiği anlamına gelmez.

Hukuki dayanak: 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m.12/1-b; Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.20/2-b ve m.20'deki değişiklik notları; 13.05.2022 tarihli ve 5554 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 250.000 ibaresinin 400.000 olarak değiştirilmiş olması; idare hukukunda maddi gerçeklik ve hileli/yanıltıcı belge denetimi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Olay tarihi:** Satın alma, üç yıl satmama şerhi ve uygunluk süreci 2021 yılındadır. 400.000 ABD Doları eşiği 2022 değişikliğiyle getirilmiştir; bu nedenle Kerim'e geriye yürür biçimde 400.000 ABD Doları aranmaz.
- **Doğru eşik:** 2021 bakımından tartışılması gereken eşik 250.000 ABD Dolarıdır. Öğrenci 400.000 ABD Doları derse, tarih bakımından temel hata yapmış olur.

- **Belge değeri ile gerçek değer ayrımı:** İstisnai vatandaşlıkta uygunluk yazısı ve değerlendirme raporu idareyi bağlayan mutlak ve tartışılmaz belgeler değildir. Sonradan raporun yanıltıcı emsallere dayandığı ve gerçek değer 235.000 ABD Doları olduğu belirlenirse, maddi şartın aslında gerçekleşmediği kabul edilir.
- **Sonuç:** Kerim 2021’de 400.000 eşğine tabi değildir; fakat 250.000 eşğini de gerçek değer üzerinden sağlayamamıştır. Bu nedenle vatandaşlık kararının maddi temeli sakatlanmıştır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Uygulanacak eşik 250.000 ABD Doları olmakla birlikte, gerçek değer 235.000 ABD Doları olduğundan Kerim’in yatırım şartını gerçekte sağlamadığı ve tapu/değerleme kaydındaki 265.000 ABD Doları ibaresinin tek başına sonucu kurtarmayacağı belirtilmelidir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
2021 başvurusu bakımından 250.000/400.000 eşik ayrımını doğru kurma	1,25
Değerleme raporu, tapu değeri ve gerçek piyasa değeri arasındaki farkı açıklama	1,25
Yanıltıcı emsal/gerçek dışı değerlemenin vatandaşlık şartına etkisini somut olaya uygulama	1,25
Geriye yürümezlik ve karar tarihi/başvuru tarihi tartışmasını sonuçlandırma	0,75
Açık, net sonuç cümlesi	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- 400.000 ABD Doları eşğini 2021 başvurusuna uygulamak.
- Tapuda veya değerlendirme raporunda yazan bedeli mutlak doğru kabul etmek.
- Sadece “uygunluk yazısı alınmış” diyerek sonradan iptal denetimini dışlamak.

Soru 1.2 - Vatandaşlığın kaybı yolları ve iptal kurumunun ayrımı

Kısa cevap: Kerim bakımından gündeme gelen kurum çıkma veya kaybettirme değil, vatandaşlığa alınma kararının iptalidir. Çünkü vatandaşlık, yalan beyan veya vatandaşlığı kazanmaya esas önemli hususun gizlenmesi sonucunda kazanılmıştır.

Hukuki dayanak: 5901 sayılı Kanun m.25 vd. (çıkma), m.29 (kaybettirme), m.31 (vatandaşlığın iptali), m.32 (iptalin geçerliliği ve sonuçları).

Ayrıntılı çözüm:

- **Çıkma:** Türk vatandaşının kendi iradesiyle, kanundaki şartları taşıyarak yetkili makamdan izin almak suretiyle vatandaşlıktan ayrılmasıdır. Kerim vatandaşlıktan ayrılmak istememektedir; olayda çıkma yoktur.
- **Kaybettirme:** Kanunda sayılan belirli ağır fiiller sebebiyle kamu otoritesince vatandaşlığın kaybettirilmesidir. Kerim’in davranışı bu kategoriye değil, vatandaşlığı kazanma aşamasındaki hile/gizleme kategorisine girer.
- **Geri alma:** 5901 sayılı Kanunda Kerim olayına uygulanacak bağımsız bir “geri alma” kayıp yolu olarak değil, idare hukukundaki genel hukuka aykırı işlem tartışması olarak düşünülebilir. Vatandaşlık hukukunda özel hüküm m.31’deki iptaldir; özel hüküm varken olay “geri alma” başlığı altında çözülmemelidir.
- **İptal:** Kerim, taşınmaz değerinin vatandaşlık şartını sağlamadığını bilerek yanıltıcı emsallerle yüksek değer gösterilmesine katılmıştır. Bu, vatandaşlığın kazanılmasına esas teşkil eden önemli hususun gizlenmesi/yalan beyan niteliğindedir.
- **Sonuç:** Kararı veren makam, m.31 uyarınca Kerim’in vatandaşlığa alınma kararını iptal edebilir; bu iptal cezai bir yaptırım değil, kazanma kararının hileli/yanlış temelini giderilmesidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Kerim’in davranışı TVK m.31 anlamında vatandaşlığa alınmanın iptalini gündeme getirir; çıkma iradi ayrılma, kaybettirme kanunda sayılan sonraki fiillere bağlı kayıp yolu, geri alma ise burada özel iptal hükmünü bertaraf edecek bir kategori değildir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Çıkma, kaybettirme, iptal ve geri alma ayrımını doğru yapma	1,50

TVK m.31'deki yalan beyan/önemli hususu gizleme şartını olaya uygulama	1,50
Kerim'in kast/bilgi unsurunu ve yanıltıcı değerlemeyi değerlendirme	1,00
Özel hüküm-genel idare hukuku ilişkisini belirtme	0,50
Net sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Her hukuka aykırı vatandaşlık işlemine “kaybettirme” demek.
- İptalin yalnızca ceza mahkumiyetiyle mümkün olduğunu sanmak.
- Kerim'in sonradan yaptığı davranışlarla vatandaşlığı kazanma aşamasındaki hileyi birbirine karıştırmak.

Soru 1.3 - İptal kararının zaman bakımından etkisi ve önceki işlemler

Kısa cevap: İptal kararı karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder; kural olarak geçmişe etkili değildir. Bu nedenle Kerim'in iptal kararından önce Türk vatandaşı sıfatıyla yaptığı özel hukuk işlemleri ve idari başvurular, sırf vatandaşlık iptal edildi diye kendiliğinden hükümsüz hale gelmez; ancak her işlem kendi hukuki rejimi içinde ayrıca hile, kamu düzeni veya özel geçerlilik şartı bakımından denetlenebilir.

Hukuki dayanak: 5901 sayılı Kanun m.32/1; idari işlemlerin hukuki güvenlik ve kazanılmış haklar bakımından değerlendirilmesi; genel özel hukuk geçerlilik kuralları.

Ayrıntılı çözüm:

- **Prospektif etki:** TVK m.32 açık biçimde iptal kararının karar tarihinden itibaren hüküm ifade edeceğini belirtir. Bu ifade, iptalin vatandaşlık statüsü bakımından kural olarak ex nunc sonuç doğurduğunu gösterir.
- **Geçmiş özel hukuk işlemleri:** Kerim'in vatandaş olduğu dönemde yaptığı satış, kira, şirket ortaklığı, dava açma gibi işlemler otomatik olarak yok sayılmaz. Aksi yorum hukuki güvenliği ağır biçimde zedeler.
- **Geçmiş idari başvurular:** Türk vatandaşı olma şartına bağlı bir idari başvuru varsa, başvurunun konusu ve karar tarihi ayrıca incelenir. İptal kararı geçmişe yürümese de, başvurunun dayanağı ayrı bir hile veya yanlış beyan içeriyorsa ilgili idari işlem kendi kurallarına göre geri alınabilir/iptal edilebilir.
- **Sınır:** Prospektif etki, Kerim'in sahtecilik, yalan beyan veya haksız menfaatten doğan cezai/idari sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Sadece vatandaşlık statüsünün geçmişte hiç doğmamış sayılması sonucunu engeller.
- **Sonuç:** Cevap, “iptal olduysa baştan itibaren hiç Türk vatandaşı sayılmaz” şeklinde kurulmamalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: TVK m.32 gereği iptal kararının etkisi karar tarihinden başlar; Kerim'in önceki işlemleri vatandaşlık iptali sebebiyle kendiliğinden geçersiz olmaz, fakat ilgili işlemin kendi hukuki şartları ve varsa hileli beyan ayrıca denetlenebilir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
m.32'deki karar tarihinden itibaren etki kuralını doğru belirtme	1,25
Geçmiş özel hukuk işlemlerinin otomatik geçersiz olmayacağını açıklama	1,00
İdari başvuruların konu/karar tarihi/özel şartlar bakımından ayrıca denetlenmesini açıklama	1,00
Hukuki güvenlik ile hile/sorumluluk ayırımını kurma	1,00
Sonuç cümlesi	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- İptali baştan itibaren yokluk gibi değerlendirmek.
- İptal kararını tüm özel hukuk işlemlerini otomatik hükümsüz kılan mutlak bir yaptırım saymak.
- Prospektif etkiyi, Kerim'in hileli davranıştan hiçbir sorumluluğu olmadığı şeklinde yorumlamak.

Soru 1.4 – Vatandaşlığın kaybının aile bireyleri üzerindeki etkisi

Kısa cevap: Amina ve Yusuf, Kerim'e bağlı olarak aynı yatırım başvurusu kapsamında vatandaşlık kazandıkları için iptal kararı kural olarak onlar hakkında da uygulanır. Derya ise doğum anında Türk vatandaşı ana veya babadan doğduğu için vatandaşlığı doğumla kazanmıştır; Kerim'in sonradan verilen iptal kararı Derya'nın

doğumla kazanılmış vatandaşlığını otomatik olarak etkilemez. Mila ise henüz evlenme yoluyla vatandaşlık kazanmamıştır; başvurusu Kerim'in Türk vatandaşı eş olup olmadığı ve TVK m.16 şartları yönünden ayrıca değerlendirilir.

Hukuki dayanak: 5901 sayılı Kanun m.5, m.6, m.7, m.16, m.20, m.31, m.32; Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.27-31.

Ayrıntılı çözüm:

- **Amina:** Olayda Amina, Kerim'in eşi olarak Kerim'in yatırım başvurusuyla birlikte vatandaşlık kazanmıştır. m.32, iptal kararının ilgili kişiye bağlı olarak vatandaşlık kazanan eş hakkında da uygulanacağını söyler. Bu nedenle Amina'nın vatandaşlığı da iptal kapsamına alınabilir. Ancak Amina'nın bağımsız ayrı bir kazanma sebebi bulunduğu ispatlanırsa bu ayrıca tartışılır; olayda böyle bir olgu verilmemiştir.
- **Yusuf:** Başvuru tarihinde ergin olmayan çocuk olarak Kerim'e bağlı biçimde vatandaşlık kazanmıştır. Bu nedenle m.32 kapsamına girer. Yusuf'un yaşının küçük olması hileye bizzat katıldığı anlamına gelmese de, kanun iptal etkisini bağlı kazanma üzerinden kurar.
- **Derya:** Derya 2022'de İstanbul'da doğduğunda nüfus kayıtlarında en az bir ebeveyni Türk vatandaşıdır. TVK m.6 ve m.7 uyarınca doğumla vatandaşlık doğum anından itibaren kendiliğinden kazanılır. Kerim/Amina hakkındaki iptal kararı karar tarihinden itibaren sonuç doğurduğu için Derya "Kerim'e bağlı olarak sonradan vatandaşlık kazanmış çocuk" değildir.
- **Mila:** Mila başvuru sahibidir; evlenme Türk vatandaşlığını doğrudan kazandırmaz. Kerim'in iptal kararı başvurudan önce verilmişse, Mila artık Türk vatandaşıyla evli olma şartını sağlayamaz. İptal kararı başvurudan sonra verilmişse, Kerim'in iptalinin geriye yürümemesi sebebiyle başvuru tarihindeki statü tartışılabilir; fakat karar anında evliliğin Türk vatandaşı eşle devam edip etmediği ve m.16 şartları ayrıca incelenmelidir.
- **Bağlı kazanma/bağımsız kazanma ayrımı:** Tam puan için öğrenci "eş ve çocuklar etkilenir" cümlesini soyut bırakmamalı; Amina-Yusuf ile Derya-Mila arasındaki kazanma sebebi farkını göstermelidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Amina ve Yusuf Kerim'e bağlı sonradan kazanma kapsamında iptalden etkilenir; Derya doğumla vatandaşlığı kazanmış olduğundan otomatik etkilenmez; Mila'nın durumu ise henüz kazanılmış bir vatandaşlık değil, TVK m.16 şartlarına bağlı bağımsız başvurudur.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Amina ve Yusuf bakımından bağlı kazanma etkisini doğru uygulama	1,50
Derya bakımından doğumla vatandaşlık ve prospektif iptal etkisini ayırma	1,25
Mila bakımından evlenme yoluyla bağımsız başvuru olduğunu belirtme	1,00
Başvuru/karar tarihi ihtimallerini tartışma	0,75
Açık sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılabilecek noktalar:

- Derya'yı da Kerim'e bağlı sonradan vatandaşlık kazanan çocuk gibi değerlendirmek.
- Evlenmenin otomatik vatandaşlık kazandırdığını yazmak.
- Amina, Yusuf ve Derya'nın kazanma türlerini ayırmadan tek cümleyle cevap vermek.

Soru 1.5 - Mila'nın evlenme ve genel yolla vatandaşlık başvuruları

Kısa cevap: Mila evlenme yoluyla başvuruda üç yıllık evlilik süresini takvim olarak sağlamış görünse de aile birliği, evlilikle bağdaşmayan faaliyet, kamu düzeni ve HAGB'ye konu fiilin niteliği yönünden ciddi değerlendirmeye tabidir. Genel yolla başvuruda da yalnızca altı yıldır Türkiye'de bulunması yeterli değildir; kesintisiz hukuka uygun ikamet, yerleşme iradesi, iyi ahlak, yeterli gelir/meslek ve kamu düzeni şartları somutlaştırılmalıdır.

Hukuki dayanak: 5901 sayılı Kanun m.10, m.11, m.15, m.16, m.19; Yönetmelik m.27-30; HAGB'nin ceza mahkumiyeti değil fakat idari değerlendirmede somut olgu olarak dikkate alınabilmesi; idari takdirin yargısal denetimi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Evlenme yoluyla vatandaşlık:** TVK m.16'ya göre bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldır evli olmak ve evliliğin devam etmesi gerekir. Kerim ile 01.08.2022'de evlenen Mila'nın 20.09.2025 başvurusu süre yönünden üç yılı aşar. Ancak Kerim'in vatandaşlığının iptali başvuru/karar sürecinde bu şartı etkileyebilir.
- **Aile birliği ve evlilikle bağdaşma:** Son iki yıldır Mila'nın kira, sağlık sigortası ve günlük giderlerinin evli Türk vatandaşı Orhan tarafından karşılanması, tek başına kesin ret sebebi değildir; fakat aile birliği içinde yaşama ve evlilik birliğiyle bağdaşmayan faaliyet bulunmama şartları yönünden ciddi şüphe doğurur. İdare bu olguları somut araştırma ve mülakatla değerlendirmelidir.
- **HAGB ve kamu düzeni:** HAGB kesinleşmiş mahkumiyet gibi ele alınmamalıdır; ancak sahte ikamet kartı kullanımı iddiası kamu düzeni ve iyi ahlak yönünden idari değerlendirmede dikkate alınabilir. Otomatik ret yerine fiilin niteliği, tarihi, tekrarı, kişinin sonraki davranışları ve kamu düzeniyle bağlantısı gerekçelendirilmelidir.
- **Genel yolla vatandaşlık:** TVK m.11 uyarınca beş yıllık kesintisiz ve hukuka uygun ikamet, yerleşme iradesi, genel sağlık, iyi ahlak, Türkçe, yeterli gelir/meslek ve milli güvenlik/kamu düzeni şartları aranır. "Altı yıldır Türkiye'deyim" ifadesi hukuka uygun ikamet süresi ve diğer şartlar ispatlanmadan yeterli değildir.
- **Geçim imkanı:** Orhan tarafından sağlanan geçim, Mila'nın kendisinin ve bakmakla yükümlü olduklarının geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olduğu sonucunu kendiliğinden doğurmaz. Bu durum hem genel yol hem de evlenme yolunda aile birliği bakımından aleyhe değerlendirilebilir.
- **Takdir yetkisi:** Şartların varlığı mutlak hak doğurmaz; ancak idarenin takdiri sınırsız değildir. Ret kararı somut, denetlenebilir, ölçülü ve ilgili olgulara dayalı olmalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Mila'nın evlenme yoluyla başvurusu üç yıllık süre bakımından ilk bakışta mümkün olsa da aile birliği, Orhan ile mali bağ, HAGB'ye konu sahte kart fiili ve Kerim'in vatandaşlık statüsü nedeniyle reddedilebilir; genel yolla başvuruda ise hukuka uygun beş yıllık ikamet, geçim, iyi ahlak ve kamu düzeni şartları ayrıca ispatlanmalıdır.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
TVK m.16 şartlarını olaya uygulama	1,25
HAGB-kamu düzeni ayırımını otomatik ret yapmadan tartışma	1,00
Orhan desteği/aile birliği/geçim imkanı bağlantısını kurma	1,00
TVK m.11 genel yol şartlarını "altı yıl" iddiasına uygulama	1,00
Takdir yetkisinin sınırlarını belirtme	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- HAGB'yi kesin mahkumiyet gibi görüp otomatik ret sonucu yazmak.
- Üç yıllık evlilik süresini tek şart gibi göstermek.
- Genel yolda sadece beş yıl/altı yıl ikamet unsurunu yazıp gelir, iyi ahlak ve kamu düzenini atlamak.

OLAY 2 - Yabancı Devletin Yargı Muafiyeti, Tebligat ve İcra Bağısıklığı

Soru 2.1 - Yargı muafiyeti: hizmet bedeli ile vize zararının ayrımı

Kısa cevap: İspanya Krallığı, İstanbul'daki kültür haftası hizmet sözleşmesinden doğan bedel alacağı bakımından kural olarak yargı muafiyetinden yararlanamaz; bu özel hukuk ilişkisi niteliğindedir. Buna karşılık vize başvurularının cevapsız bırakılması, yabancı devletin egemenlik yetkisinin/ konsolosluk kamu gücünün kullanımıyla ilgilidir; talep özel hukuk etiketiyle ileri sürülse bile yargı muafiyeti devam eder.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.49/1; devlet bağısıklığında jure gestionis-jure imperii ayrımı; konsolosluk/vize işlemlerinin kamu gücü niteliği.

Ayrıntılı çözüm:

- **Hizmet sözleşmesi talebi:** Stant kurulumu, tercüme, teknik destek ve karşılama hizmetleri karşılığında 110.000 Avro bedel istenmektedir. Bu talep bir ticari/hizmet sözleşmesinden doğan özel hukuk uyuşmazlığıdır. MÖHUK m.49/1 gereği yabancı devlete özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda yargı muafiyeti tanınmaz.
- **Vize zararı talebi:** 420.000 Avro kâr kaybı/itibar zararı iddiası, konsolosluk vize başvurularına karar vermemesi veya gecikmesi iddiasına dayanmaktadır. Vize verip vermeme, yabancı devletin ülkesine girişe ilişkin egemen yetkisidir. Bu faaliyet özel hukuk sözleşmesi ifası değil, kamu gücü kullanımıdır.
- **Talep ayrıştırması:** Mahkeme iki talebi birlikte kabul edemez; önce her talebin mahiyetini ayrı ayrı nitelendirmelidir. Hizmet bedeli için yargılama yapılabilirken, vize işleminden doğan zarar için yargı muafiyeti nedeniyle davanın usulden reddi veya yargı yetkisinin bulunmadığı sonucuna gidilmelidir.
- **Sözleşmedeki yetki kabulü:** Sözleşmedeki Türk mahkemelerini kabul hükmü, hizmet sözleşmesinden doğan uyuşmazlık bakımından yargı muafiyeti itirazını zayıflatır; ancak vize sürecine ilişkin egemen işlem talebine kendiliğinden yayılmaz.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: 110.000 Avro hizmet bedeli özel hukuk sözleşmesinden doğduğu için MÖHUK m.49 uyarınca yargı muafiyeti yoktur; 420.000 Avro vize zararı ise egemen konsolosluk faaliyetine ilişkin olduğundan yabancı devlet bağısıklığı korunur.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
İki talebi ayrı ayrı nitelendirme	1,25
Hizmet sözleşmesi yönünden m.49/1'i doğru uygulama	1,25
Vize işleminin egemen işlem niteliğini açıklama	1,25
Yetki kabulünün kapsamını sınırlı tartışma	0,75
Sonuç cümlesi	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Yabancı devlet taraf olduğu için her iki talepte de otomatik muafiyet kabul etmek.
- Sözleşmede İstanbul mahkemeleri yazdığı için vize işlemleri dahil tüm taleplerde muafiyetin kalktığını söylemek.
- Hizmet bedeli ile vize zararını tek talep gibi değerlendirmek.

Soru 2.2 - Talebin etiketi ile devlet davranışının mahiyeti

Kısa cevap: Vize başvurularının cevapsız bırakılmasının haksız fiil, özen yükümlülüğüne aykırılık veya makul sürede işlem yapmama olarak adlandırılması, tek başına yabancı devletin yargı muafiyetini ortadan kaldırmaz. Belirleyici olan talep etiketi değil, dava konusu davranışın egemen kamu gücü niteliğidir.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.49/1; devlet bağısıklığında işlevsel nitelendirme; konsolosluk işlemleri ve devletin ülkeye kabul yetkisi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Etiketlendirme sorunu:** Davacı, kamu gücü niteliğindeki bir işlemi “haksız fiil” veya “özen borcu ihlali” olarak nitelendirerek bağışıklık kuralını dolanamaz. Mahkeme, davacının kullandığı hukuki etikete değil, talebin dayandığı fiilin gerçek niteliğine bakmalıdır.
- **Vize işleminin mahiyeti:** Vize başvurusu hakkında karar verme, gecikme veya sessiz kalma, yabancı devletin kendi ülkesine giriş rejimiyle ilgilidir. Bu alan, özel kişi gibi davranma değil, egemen yetki kullanımınıdır.
- **Haksız fiil ihtimali:** Bazı hukuk sistemlerinde devletin ticari faaliyeti sırasında işlediği haksız fiiller bağışıklığı kaldırabilir. Ancak burada haksız fiil iddiası ticari hizmet ifasından değil, vize/idari karar sürecinden türemektedir.
- **Sonuç:** Öğrenciden beklenen, “haksız fiil denmişse muafiyet yoktur” gibi biçimci bir cevap değil; hukuki nitelendirme perdesini kaldırarak devlet davranışının egemenlik alanında kaldığını göstermesidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Vize sürecine ilişkin zarar talebi haksız fiil olarak adlandırılrsa bile, dava konusu fiil konsolosluk/egemenlik yetkisine ilişkin olduğundan MÖHUK m.49’daki özel hukuk istisnası uygulanmaz.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Talep etiketi ile fiilin mahiyetini ayırma	1,50
Vize işleminin egemen kamu gücü olduğunu açıklama	1,25
Haksız fiil nitelendirmesinin neden yeterli olmadığını tartışma	1,00
Özel hukuk istisnasının sınırını belirtme	0,75
Sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Haksız fiil kelimesini görünce otomatik olarak m.49 özel hukuk ilişkisi sonucuna varmak.
- Vize gecikmesini hizmet sözleşmesinin ifası gibi kabul etmek.
- Egemen işlem/özel işlem ayırımını yapmamak.

Soru 2.3 - Tebligat, diplomatik temsilcilik ve kanun yolunda itiraz

Kısa cevap: Dava dilekçesinin temsilcilikteki idari personele e-posta ve kurye ile gönderilmesi usulüne uygun tebligat olarak kabul edilemez. MÖHUK m.49/2, özel hukuk uyuşmazlıklarında yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebligat yapılabileceğini söyler; bu, rastgele personele gayriresmi bildirim yapılmasını meşrulaştırmaz. Yargı muafiyeti özellikle egemen işlem talebi bakımından kanun yolu aşamasında da ileri sürülebilecek niteliktedir; usulsüz tebligat ise savunma hakkı ve hukuki dinlenilme hakkını etkiler.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.49/2; Tebligat Kanunu ve milletlerarası tebligat ilkeleri; diplomatik temsilciliklerin dokunulmazlığı; HMK’da hukuki dinlenilme hakkı ve kamu düzeni niteliğindeki usul itirazları.

Ayrıntılı çözüm:

- **MÖHUK m.49/2’nin anlamı:** Özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebligat yapılabilir. Ancak bu hüküm, diplomatik temsilciliğin herhangi bir çalışanına e-posta/kurye gönderimini geçerli tebligat haline getirmez.
- **Usul güvenceleri:** Tebligat, devletin davadan haberdar olmasını ve savunma hakkını kullanmasını sağlayacak resmi usule uygun yapılmalıdır. İdari personele bırakılan veya e-posta ile iletilen dilekçe, temsilciliğin resmi tebligat almaya yetkili makamına ve usule uygun tebliğ edildiğini göstermez.
- **Diplomatik dokunulmazlık:** Diplomatik temsilcilik binalarının ve işlemlerinin özel statüsü dikkate alınmalıdır. Tebligat usulü bu dokunulmazlığı dolanacak şekilde uygulanamaz.
- **Kanun yolunda ileri sürme:** Yargı muafiyeti, mahkemenin yargılama yetkisiyle bağlantılıdır. Hizmet bedeli yönünden muafiyet başarılı olmayabilir; vize talebi yönünden ise kanun yolu aşamasında dikkate alınmalıdır. Usulsüz tebligat da kararın kaldırılması/bozulması sebebi olabilir.

- **Cevap vermemenin etkisi:** Usulsüz tebligat varsa cevap verilmemesi muafiyetten feragat veya yetki kabulü sayılamaz.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: E-posta/kurye yoluyla idari personele yapılan bildirim geçerli tebligat değildir; MÖHUK m.49/2 resmi tebligatın diplomatik temsilciye yapılabilmesini kabul eder, gayriresmi bildirimini değil. Bu nedenle usulsüz tebligat ve özellikle vize talebi bakımından yargı muafiyeti kanun yolunda dikkate alınabilir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
m.49/2'yi doğru yorumlama	1,25
E-posta/kurye/idari personel tebliğinin neden sakat olduğunu açıklama	1,25
Diplomatik temsilcilik dokunulmazlığı ve savunma hakkını bağlama	1,00
Kanun yolunda yargı muafiyeti/usulsüz tebligat tartışması	1,00
Sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- MÖHUK m.49/2'yi “her temsilcilik çalışanına tebligat yapılabilir” şeklinde okumak.
- Cevap dilekçesi verilmemesini muafiyetten feragat saymak.
- Usulsüz tebligat ile yargı muafiyetini tamamen aynı kurum gibi değerlendirmek.

Soru 2.4 - İcra bağışıklığı ve haczedilebilir mal ayrımı

Kısa cevap: Kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunsa bile yargı bağışıklığının kalkması icra bağışıklığının da otomatik kalktığı anlamına gelmez. Kültür merkezi binası ve temsilcilik maaş/burs hesabı kamusal/diplomatik amaca tahsisli ise haczedilemez; ticari niteliği açık ve ayrıştırılabilir kira alacağı veya ticari gelirler bakımından haciz daha güçlü savunulabilir, ancak her malın tahsis amacı ayrı ayrı incelenmelidir.

Hukuki dayanak: Devlet mallarının icra bağışıklığına ilişkin milletlerarası teamül hukuku; yargı bağışıklığı-icra bağışıklığı ayrımı; diplomatik misyon malvarlığı ve kamu hizmetine tahsis ilkesi; İİK hükümlerinin milletlerarası bağışıklık sınırları içinde uygulanması.

Ayrıntılı çözüm:

- **Yargı/icra ayrımı:** Bir devletin özel hukuk uyumsuzluğunda yargılanabilmesi, o devletin mallarına sınırsız haciz konulabileceği anlamına gelmez. İcra bağışıklığı daha sıkı korunur ve genellikle açık feragat veya ticari amaca tahsis gerekir.
- **Kültür merkezi binası:** Bina İspanya Devleti'ne ait olup kültürel/diplomatik kamu faaliyetleri için kullanılıyorsa haciz hukuka aykırıdır. Binada bazı gelir getirici faaliyetler bulunması binanın bütününe ticari mala dönüştüğü anlamına gelmez.
- **Banka hesabı:** Maaş, burs ve temsilcilik giderleri için kullanılan hesap diplomatik/kamusal amaca tahsislidir; haciz kural olarak mümkün değildir. Hesapta dil kursu/kafeterya geliri de varsa, karışık hesaplarda ticari kısmın açıkça ayrıştırılması gerekir. Tüm hesabın haczi ölçsüz ve bağışıklığa aykırı olur.
- **Kafeterya kira alacağı:** Üçüncü kişiye kiralanan küçük kafeteryadan elde edilen kira alacağı, resmi temsilcilik fonksiyonundan bağımsız ticari gelir niteliğinde ise haczedilebilirlik daha güçlü savunulabilir. Ancak kira gelirinin doğrudan kamusal kültür hizmetine tahsisli olup olmadığı ve diplomatik amaçla bağlantısı incelenmelidir.
- **Sonuç:** Cevap “ilam var, hepsi haczedilir” veya “devlet malı, hiçbir şey haczedilemez” ikilemine düşmemelidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: İlamın varlığı icra bağışıklığını kaldırmaz; resmi/kamusal tahsisli kültür merkezi ve maaş-burs hesabı haczedilemez, ticari niteliği açık ve ayrıştırılabilir kafeterya kira alacağı bakımından ise haciz ihtimali somut tahsis incelemesine bağılı olarak tartışılabilir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
-----------------	------

Yargı bağışıklığı ile icra bağışıklığını ayırma	1,25
Kültür merkezi binasını tahsis amacına göre değerlendirme	1,00
Banka hesabında maaş/burs ve ticari gelir ayrımını yapma	1,25
Kafeterya kira alacağını ticari tahsis açısından tartışma	1,00
Ölçülü ve ayrıştırılmış sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Yargılamaya rıza varsa otomatik olarak haciz de vardır demek.
- Malların tahsis amacını incelemeyen tüm hacizleri geçerli veya geçersiz saymak.
- Karışık banka hesabında kamu fonları ile ticari gelirleri ayırmamak.

Soru 2.5 - Yargılamaya rıza, açık feragat ve cebri icra

Kısa cevap: Sözleşmedeki Türk mahkemelerinde yargılanmayı kabul hükmü, en fazla sözleşmeden doğan özel hukuk bedel alacağı bakımından yargı muafiyeti itirazını ortadan kaldırır veya zayıflatır. Bu hüküm vize işlemi gibi egemen işlemlere yayılmaz ve cebri icra bağışıklığından feragat anlamına da gelmez; icra için açık ve özel feragat veya ticari amaca tahsisli mal gerekir.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.49; devlet bağışıklığında feragat ilkeleri; icra bağışıklığında açık ve özel feragat/ticari tahsis ayrımı.

Ayrıntılı çözüm:

- **Yargılamaya rızanın kapsamı:** Hüküm, “bu hizmet sözleşmesinden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları” ile sınırlıdır. Bu nedenle hizmet bedeli talebinde İspanya’nın yargı muafiyeti savunması zayıftır.
- **Egemen işlem talepleri:** Vize başvurularının cevapsız bırakılması sözleşmenin özel hukuk ifası değil, konsolosluk yetkisidir. Sözleşmedeki yetki kabulü bu alana yayılmaz.
- **İcra feragati:** Yargılamaya rıza veya yetki şartı, devletin mallarına cebri icra uygulanmasına rıza olarak yorumlanmamalıdır. İcra bağışıklığından feragat açık, belirli ve tereddütsüz olmalıdır.
- **Ticari tahsis:** Açık feragat yoksa bile sadece ticari amaca tahsisli ve resmi/diplomatik kamu hizmetinden ayrılabilir malvarlığı üzerinde haciz tartışılabilir.
- **Sonuç:** Öğrencinin yargı bağışıklığı, yetki anlaşması ve icra bağışıklığını üç ayrı katman olarak kurması beklenir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Yetki/rıza hükmü hizmet sözleşmesi davasında yargı muafiyetini bertaraf edebilir; vize işlemine ve cebri icra bağışıklığına aynı ölçüde uygulanamaz. İcra için açık feragat veya ticari tahsisli mal aranmalıdır.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Yetki hükmünün sözleşmesel kapsamını belirleme	1,00
Vize/kamu gücü işlemlerine yayılmayacağını açıklama	1,00
Yargı rızası ile icra feragatını ayırma	1,25
Açık feragat ve ticari tahsis ölçütlerini uygulama	1,25
Sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Yetki anlaşmasını bütün bağışıklıkları kaldırarak genel feragat gibi yorumlamak.
- Cebri icra için ayrıca açık feragat veya ticari tahsis aramamak.
- Hizmet sözleşmesi ile vize sürecini aynı kapsamda değerlendirmek.

OLAY 3 - Marka Sicili, Yetki Sözleşmesi, Uygulanacak Hukuk, Tedbir ve Teminat

Soru 3.1 - Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi ve Milano yetki şartı

Kısa cevap: Türk marka siciline yönelik hükümsüzlük/terkin ve Türkiye’de kullanımın durdurulması talepleri bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi vardır. Milano mahkemeleri lehine yetki şartı, varsa sözleşmeden doğan borç ilişkileri bakımından sonuç doğurabilir; fakat Türk marka siciline ve Türkiye’deki ihlâl ilişkine talepleri bertaraf etmez.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.40, m.47; 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu m.156; Türk marka sicilinin ülkeselliği; yabancı mahkeme yetki anlaşmasının borç ilişkileriyle sınırlı olması.

Ayrıntılı çözüm:

- **MÖHUK m.40:** Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, iç hukuktaki yer itibarıyla yetki kurallarına göre belirlenir. Marka hükümsüzlüğü, sicil etkisi ve Türkiye’deki kullanımın durdurulması iç hukukta Türk mahkemelerinin görev/yetki alanına girer.
- **SMK m.156:** Sınai mülkiyet uyuşmazlıklarında görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesidir. Yetki, davalının yerleşim yeri, ihlalin gerçekleştiği/etkilerinin görüldüğü yer ve özel SMK kuralları çerçevesinde belirlenir. LUNAR İstanbul’da kurulu ve kullanım Türkiye’dedir; bu Türk mahkemesi yetkisini destekler.
- **MÖHUK m.47’nin sınırı:** Yabancı mahkeme yetki anlaşması, yabancılik unsuru taşıyan ve borç ilişkisinden doğan uyuşmazlıklar bakımından yapılabilir. Türk marka sicilinin hükümsüzlüğü/terkini borç ilişkisine indirgenemez; sicil ve ülkesel koruma boyutu vardır.
- **Milano şartı:** Taslaktaki Milano yetki şartı, sözleşmenin geçerliliği, lisans ilişkisi veya taraflar arası borçlar bakımından ileri sürülebilir. Ancak VENTO’nun Türk marka tescilinin hükümsüzlüğü ve Türkiye’de kullanımın durdurulması talepleri bakımından Türk mahkemesinin yetkisini ortadan kaldırmaz.
- **Temsil yetkisi tartışması:** Yetki şartının bulunduğu taslağın VENTO’yu bağlayıp bağlamadığı da ayrıca tartışmalıdır. Ancak bağlayıcı olduğu varsayılsa dahi sonuç, sicil/ihlâl talepleri bakımından değişmez.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Türk marka siciline ve Türkiye’deki kullanıma ilişkin talepler ülkesel sınai mülkiyet korumasına ilişkindir; MÖHUK m.47’deki Milano yetki şartı ancak sözleşmesel borç uyuşmazlıklarında etkili olabilir, hükümsüzlük/terkin ve Türkiye’de kullanımın durdurulmasını Türk mahkemelerinden kaçırmaz.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
MÖHUK m.40 ve SMK m.156’yı birlikte uygulama	1,25
Sicil/ihlâl taleplerini sözleşmesel taleplerden ayırma	1,25
MÖHUK m.47’nin borç ilişkileriyle sınırlı olduğunu açıklama	1,00
Milano şartının sınırlı etkisini tartışma	1,00
Sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Milano yetki şartı var diye tüm davanın İtalya’da görülmesi gerektiğini yazmak.
- Türk marka sicili üzerindeki terkin/hükümsüzlük etkisini sözleşmesel alacak gibi görmek.
- Görevli mahkeme ile milletlerarası yetkiyi karıştırmak.

Soru 3.2 - Uygulanacak hukuk: sözleşme, temsil, tescil ve ihlâl

Kısa cevap: Sözleşme taslağının borç ilişkisi ve fikri mülkiyet lisansı yönü kural olarak tarafların seçtiği İtalyan hukukuna tabi olabilir; temsil yetkisi MÖHUK m.30’a göre ayrıca değerlendirilir. Türk marka tescilinin hükümsüzlüğü/terkini ve Türkiye’de kullanımın önlenmesi ise koruma talep edilen ülke hukuku olan Türk hukukuna tabidir.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.23, m.24, m.28, m.30, m.32; SMK hükümleri; lex loci protectionis/ülkesellik ilkesi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Sözleşme taslağı:** Distribütörlük ve marka lisansı taslağı bir borç ilişkisi ve fikri mülkiyet hakkının kullanımına ilişkin sözleşme niteliğindedir. MÖHUK m.28 fikri mülkiyet haklarına ilişkin sözleşmelerde tarafların seçtiği hukuka öncelik verir; genel sözleşme kuralı olarak m.24 de aynı yöndedir. Bu nedenle İtalyan hukuku sözleşmesel borç ilişkisi için esas alınabilir.
- **Sözleşmenin varlığı/maddi geçerliliği:** MÖHUK m.32 gereği sözleşmenin varlığı ve maddi geçerliliği, sözleşme geçerli olsaydı hangi hukuk uygulanacaksa o hukuka göre değerlendirilir. Bu da hukuk seçimi geçerli ise İtalyan hukukuna götürür.
- **Temsil yetkisi:** Bölge satış müdürünün VENTO'yu bağlayıp bağlamadığı otomatik olarak sadece İtalyan hukuku ya da sadece Türk hukuku ile çözülmez. MÖHUK m.30 uyarınca temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişki, üçüncü kişiye karşı bağlama şartları ve temsilcinin işyeri/yetkinin kullanıldığı ülke gibi unsurlar ayrıca incelenir.
- **Türk marka tescili:** Türk marka siciline kayıtlı LUNA markasının hükümsüzlüğü/terkini, korumanın talep edildiği ülke olan Türkiye hukukuna tabidir. MÖHUK m.23/1 burada temel kuraldır.
- **Türkiye’de kullanımın önlenmesi:** Türkiye’de üretim, satış, reklam ve broşür kullanımı da Türkiye’de koruma talep edilen sınai mülkiyet hakkına ilişkin ihlâl/talep niteliğindedir. Bu nedenle Türk hukuku uygulanır. İhlalden önce yapılmış İtalyan hukuku seçimi, m.23/2’deki ihlalden sonra lex fori seçimi imkanıyla karıştırılmamalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Sözleşmesel/lisans ilişkisi için İtalyan hukuku; temsil yetkisi için MÖHUK m.30’daki özel bağlama kuralı; Türk marka sicili ve Türkiye’deki kullanımın önlenmesi için MÖHUK m.23 gereği Türk hukuku uygulanmalıdır.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Sözleşme/lisans ilişkisi için m.24-m.28 ve İtalyan hukukunu tartışma	1,25
Sözleşmenin varlığı/geçerliliği için m.32’yi kullanma	0,75
Temsil yetkisini m.30’a göre ayrıca değerlendirme	1,00
Marka tescili ve hükümsüzlüğü için m.23/Türk hukukunu uygulama	1,00
Türkiye’de kullanım/ihlâl için Türk hukukunu ve m.23/2 sınırını açıklama	1,00

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Tüm uyumsuzluğa tek hukuk uygulamak.
- Sözleşmedeki İtalyan hukuku seçimini Türk marka sicilinin hükümsüzlüğüne de uygulamak.
- Temsil yetkisini hiç tartışmamak.

Soru 3.3 - İhtiyati tedbir yetkisi ve koşulları

Kısa cevap: Türk mahkemesi, Türk marka sicili ve Türkiye’deki kullanım iddiaları bakımından esas davaya bakmaya yetkili olduğu ölçüde HMK m.390 ve SMK m.159 uyarınca ihtiyati tedbir verebilir. Tedbir için yaklaşık ispat, gecikmede sakınca ve hakkın ciddi biçimde tehlikeye düşmesi gösterilmelidir. Dava açılmadan önce yalnızca tedbir istenseydi de, sicil/ihlâl talepleri bakımından yetkili Türk fikri ve sınai haklar mahkemesi esas alınır; Milano şartı bu ülkesel tedbir ihtiyacını bertaraf etmez.

Hukuki dayanak: HMK m.389-390; SMK m.159; MÖHUK m.40 ve m.47; geçici hukuki koruma, yaklaşık ispat ve ülkesel sınai mülkiyet koruması.

Ayrıntılı çözüm:

- **Tedbir koşulları:** HMK m.389 ve m.390 çerçevesinde mevcut durumda meydana gelebilecek değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşması veya tamamen imkansızlaşması ya da gecikme nedeniyle ciddi zarar doğması aranır. Talep eden taraf iddiasını yaklaşık ispat etmelidir.

- **SMK m.159:** Sınai mülkiyet hakkı ihlali veya ciddi/etkin hazırlık varsa, üretim, satış, reklamın durdurulması, ürünlerin toplatılması/el konulması gibi tedbirler talep edilebilir. VENTO, Türkiye’de LUNA ibareli kıyafet üretimi ve satışı başladığını ileri sürdüğü için tedbir konusu olayla bağlantılıdır.
- **Denge ve ölçülülük:** Tedbir, davanın sonucunu peşinen tümüyle sağlayan ve karşı tarafı ölçsüz zarara uğratan bir araç olmamalıdır. Mahkeme, markanın kullanımı, tescil durumu, VENTO’nun önceki hak iddiası, LUNAR’ın savunması ve teminat ihtiyacını birlikte değerlendirmelidir.
- **Dava açılmadan önce tedbir:** HMK m.390 uyarınca dava açılmadan önce ihtiyati tedbir, esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden istenir. Sicil ve Türkiye’deki kullanım taleplerinde esas hakkında Türk mahkemesi yetkili olduğundan, pre-litigation tedbir de Türk mahkemesinden istenebilir.
- **Milano şartı:** Uyuşmazlık sadece sözleşmesel borç ilişkisi olsaydı Milano şartı ve yabancı mahkemede esas dava ihtimali tedbir yetkisini zorlaştırabilirdi. Ancak somut tedbir Türkiye’deki kullanım ve Türk sicili üzerinde etki doğuracağı için Türk mahkemesi geçici koruma sağlamaya elverişlidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Türk mahkemesi, Türkiye’deki marka kullanımı ve sicil etkileri bakımından yaklaşık ispat ve gecikmede sakınca varsa SMK m.159/HMK m.390 uyarınca tedbir verebilir; dava öncesi tedbirde de esas uyuşmazlık Türk sicili ve Türkiye’deki kullanım olduğundan Milano yetki şartı belirleyici değildir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
HMK tedbir koşullarını doğru belirtme	1,00
SMK m.159’u somut üretim/satış/reklam olgularına uygulama	1,25
Ölçülülük ve teminat/denge tartışması	0,75
Dava öncesi tedbirde yetkili mahkemeyi açıklama	1,00
Milano şartının tedbire etkisini sınırlı değerlendirme	1,00

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Tedbiri esas davadan bağımsız, koşulsuz bir hak gibi yazmak.
- Tescilli marka LUNAR adına olduğu için VENTO hiçbir tedbir alamaz demek.
- Milano şartı nedeniyle Türkiye’de uygulanacak tedbirlerin de tamamen imkansız olduğunu söylemek.

Soru 3.4 - Yabancı davacı teminatı ve karşılıklılık

Kısa cevap: MÖHUK m.48 uyarınca yabancı gerçek ve tüzel kişiler kural olarak teminat göstermekle yükümlüdür; ancak mahkeme karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar. İtalyan şirket bakımından 1954 Lahey Hukuk Usulüne Dair Sözleşme ve Türkiye-İtalya arasındaki karşılıklılık incelenmeden “yabancı şirket olduğu için mutlaka teminat yatırır” denilemez.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.48; 1954 tarihli Lahey Hukuk Usulüne Dair Sözleşme; karşılıklılık ilkesi; yabancı tüzel kişilerin teminat yükümlülüğü ve muafiyetleri.

Ayrıntılı çözüm:

- **Kural:** Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibi yapan yabancı gerçek ve tüzel kişiler yargılama giderleri ve karşı taraf zararını karşılamak üzere teminat göstermek zorundadır.
- **Muafiyet:** MÖHUK m.48/2 mahkemenin karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutacağını düzenler. Karşılıklılık kanuni, akdi veya fiili olabilir. Bu nedenle mahkeme, VENTO’nun İtalyan şirketi olmasını tek başına yeterli görmemelidir.
- **1954 Lahey Sözleşmesi:** Türkiye ve İtalya’nın taraf olduğu milletlerarası sözleşmeler, yabancılık veya yerleşim yeri bulunmaması sebebiyle teminat istenmesini sınırlayabilir. Şirketin sözleşme kapsamına girip girmediği, merkezi/yerleşimi ve sözleşmesel muafiyet şartları somut olarak incelenmelidir.
- **Teminatın amacı ve ölçüsü:** Muafiyet yoksa bile teminat otomatik, keyfi ve ölçsüz belirlenemez. Mahkeme yargılama giderleri ve muhtemel zarar bakımından somut bir miktar takdir etmelidir.

- **Sonuç:** LUNAR'ın "VENTO yabancı şirket, mutlaka teminat yatırmalı" savunması eksiktir; mahkeme önce karşılıklılık ve sözleşmesel muafiyeti araştırmalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: VENTO yabancı şirket olduğu için m.48 kuralı gündeme gelir; fakat İtalya bakımından 1954 Lahey Sözleşmesi ve karşılıklılık incelenmeden zorunlu teminat sonucuna gidilemez.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
MÖHUK m.48'deki teminat kuralını belirtme	1,00
m.48/2 karşılıklılık muafiyetini açıklama	1,25
1954 Lahey Sözleşmesi bağlantısını kurma	1,25
Teminat miktarı/ölçülülük/somut değerlendirme gereğini belirtme	0,75
LUNAR savunmasının neden eksik olduğunu sonuçlandırma	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Yabancı davacı varsa daima teminat vardır demek.
- Karşılıklılığı yalnızca fiili uygulama olarak görmek ve milletlerarası sözleşmeyi atlamak.
- Teminatın miktarı ve amacı hakkında hiçbir değerlendirme yapmamak.

Soru 3.5 - İtalyan kararının tanınması/tenfizi ve Türk siciline etkisi

Kısa cevap: İtalyan mahkemesinin yalnızca taraflar arasındaki sözleşmenin geçerli olduğuna ilişkin kesinleşmiş tespit kararı, MÖHUK şartları sağlanırsa Türkiye'de tanınabilir ve taraflar arasında kesin hüküm etkisi tartışılabilir. Ancak yabancı karar Türk marka sicilinde doğrudan tescil/terkin sonucu doğuracak veya TÜRKPATENT'i işlem yapmaya zorlayacak nitelikteyse, Türk mahkemelerinin/sicil makamlarının yetki alanı ve kamu düzeni/münhasır yetki engeli nedeniyle tenfiz edilemez.

Hukuki dayanak: MÖHUK m.50-59, özellikle m.50, m.54, m.58; tanıma-tenfiz ayrımı; kesin hüküm etkisi; Türk marka sicilinin ülkeselliği ve münhasır yetki/kamu düzeni sınırı.

Ayrıntılı çözüm:

- **Tanıma-tenfiz ayrımı:** Tanıma, yabancı mahkeme kararına Türkiye'de kesin hüküm veya kesin delil etkisi tanınmasıdır. Tenfiz ise kararın icra edilebilir sonuçlarının Türkiye'de yerine getirilmesidir. Tespit kararları çoğu kez tanıma konusu olur; icrai eda içermiyorsa tenfiz ihtiyacı sınırlıdır.
- **Sözleşmesel tespit kararı:** İtalyan kararında yalnızca sözleşme taslağının taraflar arasında geçerli olduğu ve LUNAR'ın sözleşmesel olarak LUNA ibaresini kullanabileceği tespit edilmişse, bu karar taraflar arası sözleşmesel ilişki bakımından tanınabilirlik şartları yönünden incelenir.
- **Tanıma şartları:** Kararın kesinleşmiş olması, hukuk davasına ilişkin olması, Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmaması, davalının savunma haklarına riayet edilmesi ve Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine giren bir konuda hüküm kurmaması gerekir.
- **Türk marka sicilinde doğrudan etki:** Yabancı karar TÜRKPATENT'e tescil/terkin emri veriyor veya Türk markasının hükümsüzlüğünü doğrudan sonuçlandırıyor, bu artık taraflar arası sözleşmesel tespit olmaktan çıkar. Türk marka sicilinin değiştirilmesi Türk hukukuna ve Türk yetkili makam/mahkemelerine bağlıdır.
- **Somut olay:** Verilen İtalyan kararında TÜRKPATENT'e emir yoktur; karar yalnız sözleşmesel tespit içermektedir. Bu nedenle Türk mahkemesi, kararı ancak sözleşmesel savunma bakımından dikkate alabilir; Türk marka hükümsüzlüğü ve ihlal taleplerini yine Türk hukuku uyarınca çözer.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: İtalyan tespit kararı taraflar arası sözleşmesel ilişki yönünden tanınabilirlik incelemesine konu olabilir; ancak Türk marka sicilini doğrudan değiştiren veya TÜRKPATENT'e emir veren yabancı karar, münhasır yetki/kamu düzeni ve ülkesellik sebebiyle Türkiye'de icra edilemez.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
-----------------	------

Tanım ve tenfiz ayırımını doğru kurma	1,00
Sözleşmesel tespit kararının tanınabilirliğini tartışma	1,00
MÖHUK m.50-54/58 şartlarını olaya bağlama	1,00
Türk marka siciline doğrudan etki ihtimalini münhasır yetki/kamu düzeniyle ayırma	1,50
Somut sonuç	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Her yabancı kararın Türkiye’de otomatik geçerli olduğunu yazmak.
- Tespit kararını icrai tenfiz kararı gibi değerlendirmek.
- Türk marka sicilinin ülkesel niteliğini göz ardı etmek.

OLAY 4 - Yabancılar Hukuku: Sınır Dışı, İdari Gözetim ve Geri Göndermeme

Soru 4.1 - Sınır dışı kararına karşı başvuru süresi, merci ve icraya etki

Kısa cevap: Sınır dışı kararına karşı tebliğden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesinde dava açılmalıdır; mahkemeye başvuru karar veren makama da bildirilir. Güncel sistemde yabancı rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya dava açılmışsa yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı işlemi uygulanmamalıdır. Uluslararası koruma başvurusu derdest olan Narin bakımından kamu düzeni gerekçesi sınır dışı kararı alınmasını mümkün kılsa bile, geri göndermeme ve etkili başvuru güvenceleri icra aşamasında ayrıca korunmalıdır.

Hukuki dayanak: 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu m.4, m.53, m.54/2, m.55; Anayasa m.17, AİHS m.3 ve etkili başvuru ilkesi; uluslararası koruma başvuru ilkesine ilişkin koruma rejimi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Süre ve merci:** Sınır dışı etme kararına karşı görevli merci idare mahkemesidir. Başvuru süresi tebliğden itibaren yedi gündür. Bu süre kısa ve hak düşürücü nitelikte değerlendirildiği için cevapta açıkça belirtilmelidir.
- **Bildirim:** Mahkemeye başvuran yabancı/vekili, başvurusunu kararı veren makama da bildirmelidir. Bu bildirim icranın durdurulması bakımından pratik önem taşır.
- **İcra etki:** Kural olarak dava açma süresi içinde ve dava açılmışsa yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez; yabancı rızası bu kuralın istisnası olarak ayrıca değerlendirilir.
- **Uluslararası koruma başvurusu:** Narin’in uluslararası koruma başvurusu henüz sonuçlanmamıştır. Kamu düzeni gibi ağır sebepler belirli hallerde karar alınmasını gündeme getirirse de, bu durum otomatik ve derhal gönderme yetkisi vermez. Etkili başvuru ve non-refoulement incelemesi yapılmadan gönderme hukuka aykırı olur.
- **Olay uygulaması:** İdarenin “bekletmeden uygulamak” istemesi, Narin dava açarsa ve rızası yoksa m.53’teki korumayla bağdaşmaz. Ayrıca İran veya zincirleme geri gönderme riski olan üçüncü ülkeye gönderme iddiası ciddi biçimde incelenmelidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Narin, tebliğden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesinde dava açmalıdır; dava süresi ve dava açılması halinde, rızası yoksa yargılama bitmeden sınır dışı edilmemelidir. Derdest uluslararası koruma ve geri göndermeme iddiası icra aşamasında özellikle incelenmelidir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Yedi günlük süre ve idare mahkemesi merciini doğru belirtme	1,25
Başvurunun karar veren makama bildirilmesi ve usuli etkiyi açıklama	0,75
Dava açmanın icraya etkisini doğru açıklama	1,25
Uluslararası koruma/kamu düzeni istisnasını otomatik icra yetkisi sanmadan tartışma	1,00
Geri göndermeme bağlantısını kurma	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Süreyi 15 veya 30 gün yazmak.
- Sulh ceza hakimliğini sınır dışı kararına karşı görevli merci göstermek.
- Dava açılmasına rağmen idarenin her durumda derhal sınır dışı edebileceğini söylemek.

Hoca notu: Öğrenciler eski mevzuat dönemindeki bazı icra istisnalarını biliyor olabilir. Güncel cevapta sınır dışı kararının alınabilmesi ile kararın derhal icra edilebilmesi ayrılmalıdır; non-refoulement ve etkili başvuru güvencesi mutlaka korunur.

Soru 4.2 - Sahte çalışma izni, kamu düzeni, aile hayatı ve ölçülülük

Kısa cevap: Sahte çalışma izni kartı kullanıldığı iddiası ve kamu düzeni gerekçesi sınır dışı sebebi oluşturabilir; ancak idarenin soyut “kamu düzeni bakımından sakıncalıdır” ibaresi yeterli değildir. Ceza soruşturması kesinleşmemişken masumiyet karinesi, somut gerekçe yükümlülüğü, aile hayatı, çocuk yararı ve ölçülülük birlikte değerlendirilmelidir.

Hukuki dayanak: 6458 sayılı Kanun m.54, m.55; Anayasa m.20 ve m.41; AİHS m.8; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m.3; idari işlemlerde gerekçe, ölçülülük ve bireyselleştirme ilkeleri.

Ayrıntılı çözüm:

- **Sınır dışı sebebi:** Sahte belge kullanımı yabancılar hukukunda ciddi bir ihlal olarak değerlendirilebilir. Kamu düzeni veya kamu güvenliği tehdidi de sınır dışı sebebi olabilir. Bu nedenle Narin hakkında hiçbir şekilde işlem yapılamaz denilemez.
- **Kesinleşmemiş soruşturma:** Ceza soruşturması sonuçlanmamışsa idare bunu hiç dikkate alamaz denilemez; ancak kesin mahkumiyet gibi davranamaz. İdare, somut fiili, delilleri, Narin’in bilgi/kast düzeyini ve aracı şirket savunmasını değerlendirmelidir.
- **Somut gerekçe:** Valilik kararında sadece “kamu düzeni bakımından sakıncalıdır” denmesi bireyselleştirilmiş gerekçe değildir. Hangi eylemin hangi delille kamu düzeni tehdidi oluşturduğu açıklanmalıdır.
- **Aile hayatı ve çocuk yararı:** Narin’in eşinin Türkiye’de çalışma izni vardır; sekiz yaşındaki çocuğu İstanbul’da okula devam etmektedir. Sınır dışı, aile hayatına ve çocuğun üstün yararına ağır müdahale oluşturabilir. İdare aile birliğini, çocuğun eğitimi ve uyumunu, ailenin birlikte başka ülkeye gidebilme ihtimalini somutlaştırmalıdır.
- **Ölçülülük:** Daha hafif tedbirlerle kamu düzeni amacı sağlanabiliyorsa sınır dışı son çare olmalıdır. Sahte kart fiilinin ağırlığı, tekrar riski, Narin’in iş bulma amacı, aracı şirketin rolü ve koruma başvurusu birlikte tartışılmalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Sahte kart ve kamu düzeni iddiası sınır dışı sebebi olarak tartışılabilir; fakat kesinleşmemiş soruşturma ve soyut kamu düzeni ibaresi tek başına yeterli değildir. İdare, Narin’in kusuru, deliller, aile hayatı, çocuğun yararı ve daha hafif tedbir ihtimalini somut gerekçeyle değerlendirmelidir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Sahte belge/kamu düzeni sebebini hukuken tanıma	1,00
Kesinleşmemiş ceza soruşturmasının etkisini dengeli tartışma	1,00
Somut gerekçe/bireyselleştirme eksikliğini açıklama	1,00
Aile hayatı ve çocuk yararı analizini yapma	1,25
Ölçülülük ve alternatif tedbir bağlantısı	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Ceza soruşturması var diye otomatik sınır dışı sonucuna varmak.
- Ceza kesinleşmediği için idarenin hiçbir değerlendirme yapamayacağını söylemek.
- Çocuk ve aile hayatı olgularını sadece duygusal gerekçe gibi görüp hukuki analize bağlamamak.

Soru 4.3 - İdari gözetim: sebepler, süre, gözden geçirme ve sulh ceza denetimi

Kısa cevap: İdari gözetim kararı valilik tarafından verilir; kaçma riski, sahte belge kullanımı, kamu düzeni tehdidi gibi sebepler varsa uygulanabilir. Ancak karar bireyselleştirilmiş gerekçe içermeli, azami süre ve periyodik gözden geçirme kurallarına uyulmalı, kişi sulh ceza hakimliğine başvurabilmelidir. Olaydaki yalnızca “kaçma riski vardır” ibaresi yeterli bireyselleştirme değildir.

Hukuki dayanak: 6458 sayılı Kanun m.57; idari gözetimde ölçülülük, zorunluluk ve bireyselleştirilmiş gerekçe; sulh ceza hakimliği denetimi.

Ayrıntılı çözüm:

- **Yetkili makam:** Sınır dışı etme kararı alınan yabancılar hakkında idari gözetim kararı valilik tarafından alınır. Kolluk uygulamayı yürütse de kararın hukuki sahibi valiliktir.
- **Hukuki sebepler:** Kaçma ve kaybolma riski, Türkiye’ye giriş/çıkış kurallarının ihlali, sahte veya asılsız belge kullanımı, verilen sürede ülkeden çıkmama, kamu düzeni/kamu güvenliği/kamu sağlığı tehdidi gibi sebepler idari gözetimi gündeme getirebilir.
- **Süre:** İdari gözetim kural olarak altı ayı geçemez; yabancıların işbirliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili belge teminindeki güçlükler nedeniyle sınır dışı işlemi tamamlanamıyorsa en fazla altı ay daha uzatılabilir. Bu süreler otomatik kullanılacak süre değil, azami süredir.
- **Periyodik gözden geçirme:** İdari gözetimin devamında zorunluluk olup olmadığı valilikçe düzenli olarak, en geç aylık dönemlerle değerlendirilmelidir. Zorunluluk kalkmışsa gözetim sonlandırılmalı ve alternatif yükümlülükler uygulanmalıdır.
- **Sulh ceza hakimliği:** Yabancı, yasal temsilcisi veya avukatı idari gözetim kararına karşı sulh ceza hakimliğine başvurabilir. Bu denetim sınır dışı kararının esasını değil, özgürlükten yoksun bırakma tedbirinin hukuka uygunluğunu inceler.
- **Somut olay:** Valiliğin “kaçma riski vardır” demesi, Narin’in sabit adresi, eşi, çocuğu, okul bağlantısı ve derdest uluslararası koruma başvurusu karşısında yetersizdir. Kaçma riskini gösteren somut olgular yazılmalıdır.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: İdari gözetim valilik kararıyla ve ancak somut kaçma riski/sahte belge/kamu düzeni gerekçesi bireyselleştirilmişse uygulanabilir; azami süre, aylık gözden geçirme ve sulh ceza hakimliği denetimi vardır. Olaydaki soyut “kaçma riski” gerekçesi tek başına yeterli değildir.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Yetkili makam ve hukuki sebepleri belirtme	1,25
Azami süre ve uzatma sınırını açıklama	1,00
Periyodik gözden geçirme yükümlülüğünü belirtme	0,75
Sulh ceza hakimliği denetimini doğru konumlandırma	1,00
Olaydaki soyut kaçma riski gerekçesini eleştirme	1,00

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- İdari gözetim kararına karşı idare mahkemesini görevli göstermek.
- İdari gözetim ile sınır dışı kararına karşı davayı aynı kanun yolu gibi yazmak.
- Altı aylık süreyi otomatik ve gerekçesiz kullanılabilecek süre olarak görmek.

Soru 4.4 - İdari gözetime alternatif yükümlülükler

Kısa cevap: İdare idari gözetimi otomatik uygulamamalı; alternatif yükümlülükleri değerlendirmelidir. Narin’in sabit adresi, aile bağları, çocuğunun okulu ve derdest uluslararası koruma başvurusu, belirli adreste ikamet, bildirim yükümlülüğü, elektronik izleme, teminat veya geri dönüş danışmanlığı gibi alternatiflerin gözetimden önce tartışılmasını gerektirir.

Hukuki dayanak: 6458 sayılı Kanun m.57 ve m.57/A; ölçülülük, zorunluluk ve son çare ilkesi; aile hayatı ve çocuk yararı.

Ayrıntılı çözüm:

- **Alternatiflerin amacı:** İdari gözetim özgürlükten yoksun bırakma sonucunu doğurur; bu nedenle zorunlu olmadığı durumlarda daha hafif yükümlülükler tercih edilmelidir. İdare, alternatifleri değerlendirmeden doğrudan gözetim kararı verdiğinde ölçülülük sorunu doğar.
- **Alternatif türleri:** Belirli adreste ikamet etme, düzenli bildirimde bulunma, geri dönüş danışmanlığı, teminat, elektronik izleme ve aile temelli geri dönüş gibi seçenekler olayın koşullarına göre gündeme gelebilir.
- **Narin bakımından sabit bağlar:** Narin'in eşi Türkiye'de çalışma iznine sahiptir, çocuğu okula gitmektedir ve aile İstanbul'da görünür/sabit bir yaşam kurmuştur. Bu olgular kaçma riskini azaltabilir ve bildirim/adres yükümlülüğünü yeterli kılabılır.
- **Uluslararası koruma başvurusu:** Derdest başvuru, Narin'in idareyle temas halinde olduğunu ve dosyasının izlenebilir olduğunu gösterir. Bu, gözetim yerine alternatif yükümlülükleri güçlendirir.
- **Karar gerekçesi:** İdare alternatifleri neden yetersiz gördüğünü kararda göstermelidir. Sadece "kaçma riski" yazılması, alternatif yükümlülüklerin gerçekten değerlendirildiğini göstermez.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Narin bakımından idari gözetim son çare olarak düşünülmelidir; sabit adres, aile ve okul bağları nedeniyle belirli adreste ikamet, düzenli bildirim, teminat veya elektronik izleme gibi m.57/A alternatifleri somut biçimde değerlendirilmeden gözetim kararı verilmesi ölçüsüz olur.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Alternatif yükümlülüklerin zorunlu değerlendirme alanını belirtme	1,25
m.57/A kapsamındaki alternatiflerden somut örnekler verme	1,00
Narin'in aile/adres/okul bağlarını kaçma riskiyle ilişkilendirme	1,25
Derdest uluslararası koruma başvurusunun etkisini açıklama	0,75
Ölçülülük ve gerekçe eksikliği sonucunu kurma	0,75

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Alternatif yükümlülükleri idarenin tamamen keyfi takdiri gibi görmek.
- Aile ve okul bağlarını idari gözetim bakımından ilgisiz saymak.
- Alternatifleri yalnızca isim olarak sayıp Narin'e uygulamamak.

Soru 4.5 - Geri göndermeme ilkesi ve üçüncü ülkeye gönderme riski

Kısa cevap: Narin'in İran'a dönerse siyasi/gazetecilik faaliyetleri nedeniyle soruşturma, kötü muamele ve hapis riskiyle karşılaşacağı iddiası ciddi şekilde incelenmelidir. Geri göndermeme ilkesi yalnızca doğrudan İran'a gönderme bakımından değil, Narin'i fiilen İran'a gönderecek veya benzer riske maruz bırakacak üçüncü ülkeye gönderme bakımından da uygulanır. Derdest uluslararası koruma başvurusu sonuçlanmadan ve bireysel risk değerlendirmesi yapılmadan gönderme hukuka aykırı olur.

Hukuki dayanak: 6458 sayılı Kanun m.4, m.55 ve uluslararası koruma hükümleri; 1951 Cenevre Sözleşmesi non-refoulement ilkesi; AIHS m.3; Anayasa m.17; zincirleme geri gönderme yasağı.

Ayrıntılı çözüm:

- **İlkenin kapsamı:** Geri göndermeme ilkesi, kişinin işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele, ölüm cezası, ciddi zulüm ya da yaşam/özgürlük tehdidiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesini yasaklar. Bu ilke kamu düzeni iddiası bulunsa bile mutlak/çok güçlü koruma sağlar; özellikle kötü muamele riski bakımından menfaat dengesi yapılamaz.
- **Narin'in risk iddiası:** Narin siyasi faaliyetleri ve gazetecilik faaliyetleri nedeniyle İran'da soruşturma, kötü muamele ve hapis riski bulunduğunu belirtmektedir. Bu iddialar ülke bilgisi, bireysel geçmiş, yayınlar/faaliyetler, aile durumu ve önceki takip kayıtlarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

- **Derdest uluslararası koruma:** Başvurunun henüz nihai karara bağlanmamış olması, idarenin risk değerlendirmesini tamamlamadan gönderme yapmasını hukuken sakat hale getirir. Koruma başvurusu, sınır dışı dosyasında da dikkate alınmalıdır.
- **Üçüncü ülke:** İdarenin “İran’a değil üçüncü ülkeye göndeririz” demesi tek başına yeterli değildir. Üçüncü ülkenin güvenli olup olmadığı, Narin’i İran’a geri gönderip göndermeyeceği, orada etkili koruma ve hukuki statü sağlayıp sağlamayacağı incelenmelidir. Zincirleme refoulement riski varsa gönderme yapılamaz.
- **Mahkeme ve idarenin yükümlülüğü:** İdare gerekçeli, güncel ve bireysel risk değerlendirmesi yapmalı; mahkeme de sadece kamu düzeni etiketine bakmadan geri gönderme yasağını etkili biçimde denetlemelidir.

Sınavda beklenen sonuç cümlesi: Narin’in siyasi/gazetecilik temelli kötü muamele riski bireysel ve güncel biçimde araştırılmadan İran’a veya İran’a zincirleme gönderme riski bulunan üçüncü ülkeye gönderilmesi geri göndermeme/non-refoulement ilkesini ihlal eder; derdest uluslararası koruma başvurusu bu incelemeyi daha da zorunlu kılar.

5 puanlık ayrıntılı rubrik

Puanlama ölçütü	Puan
Geri göndermeme/ Non-refoulement ilkesinin kapsamını doğru belirtme	1,25
Narin’in bireysel risk iddiasını somutlaştırma	1,00
Derdest uluslararası koruma başvurusunun etkisini açıklama	1,00
Üçüncü ülke ve zincirleme refoulement riskini tartışma	1,25
İdare/mahkeme inceleme yükümlülüğünü sonuçlandırma	0,50

Sık yapılabilecek hatalar / puan kırılacak noktalar:

- Geri göndermeme ilkesini sadece doğrudan gönderme ile sınırlamak.
- Kamu düzeni gerekçesi varsa kötü muamele riskinin artık incelenmeyeceğini yazmak.
- Üçüncü ülkenin güvenli olup olmadığını tartışmadan idarenin önerisini yeterli görmek.

Kısa Puan Kontrol Listesi

Pratik kullanım: Sınav kâğıdı okunurken her soruda aşağıdaki beş kontrol sorusu hızlıca işaretlenebilir. Ayrıntılı rubrikler yukarıda ayrıca verilmiştir.

No	Kontrol ölçütü	Puan
1	Olay tarihini ve uygulanacak eşik/süre/kurumu doğru belirledi mi?	1
2	İlgili maddeyi sadece yazmakla kalmayıp doğru nitelendirdi mi?	1
3	Kural ve istisnayı ayırdı mı?	1
4	Somut olguları hukuki şartlarla ilişkilendirdi mi?	1,5
5	Net, kısa ve hukuken tutarlı sonuç cümlesi kurdu mu?	0,5